

NÂSÛT

zân”, I; Müslim, “Birr”, 115; “Cennet”, 28) bu çerçevede yorumlamıştır (*Kitâbü’l-Tavâsîn*, s. 130; Baklî, s. 398, 432).

Hallâc’ın, “Tenzih ederim o zâtı ki nâsût, parlak lâhûtun yüce sırrını açığa çıkar- mış, sonra da halka açıkça yiyen, içen sû- retinde görünmüştür” beytinde (*Kitâbü’l-Tavâsîn*, s. 130) dile getirdiği bu görüş vah- det-i şühûd, hulûl, bazılarınca ittihad / vahdet-i vücûd anlayışı bağlamında da yo- rumlanmıştır (Abdülkâdir Mahmûd, s. 358-363). Affî’ye göre Hallâc, “Ben Hakk’ın sû- retiyim” sözünü kendisinin O’nun şehâdet âlemindeki mazharı olduğunu, lâhûtî ve nâsûtî iki ayrı tabiata sahip bulunduğunu ve nâsûtun lâhûtta fenâya erdiğini anlat- mak istemiştir (*Ta’likâtü’l-Fuşûşî’l-hikem*, s. 26, 180).

Bazı sûfiler “Allah onları sever, onlar da O’nu sever” meâlindeki âyete (el-Mâide 5/54) işaret ederek, “Allah’ın kulunu sevmesi nâsûtîyet kalıbında lâhûtîyeti bâki kıl- ması, kulun Allah’ı sevmesi ise lâhûtîyetin bekâsında nâsûtîyeti fânî kılmasıdır” de- mişlerdir (Ma’sum Ali Şah, I, 171). Rûzbi- hân-ı Baklî, *Meşrebü’l-ervâh*’ta tasavvu- fî makamları anlatırken lâhûtîyet ve nâsût- iyeti mukarrebînin makamları arasında zikretmiş, lâhûtîyeti “aynü’l-cem” makamı karşılığında kullanmıştır.

Muhyiddin İbnü’l-Arabî lâhût ve nâsût kelimelerin bir hakikatin iki vechesi ola- rak yorumlar. Ona göre Allah’ın bir vechesi Hak (bâtın), diğer vechesi halktır (zâhir). Bu ayırım lâhût- nâsût sözleriyle de ifade edilebilir (*Fuşûş*, s. 138). Bazen mecaz ola- rak şeriata ve dinin zâhirî hükümlerine nâ- sût denir. Hazarât-ı hams mertebelerini dörde indirip lâhût, ceberût, melekût, nâ- sût şeklinde sıralayanlar da vardır. Buna göre lâhût ahadiyet, nâsût şehâdet mer- tebesine tekabül etmektedir. Nâsût ve lâ- hût kelimelerinin aslının Süryânice olduğuna dikkat çekerek Hallâc’ın, Hz. İsa’nın lâ- hûtî ve nâsûtî olmak üzere iki tabiatı bu- lunduğuna inanan monofizitlerin etkisinde kaldığı da ileri sürülmüştür (Abdülkâdir Mahmûd, s. 358-363).

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, “İsti’zân”, I; Müslim, “Birr”, 115, “Cen- net”, 28; Hallâc-ı Mansûr, *Kitâbü’l-Tavâsîn* (nşr. L. Massignon), Paris 1913, s. 130; Baklî, *Şerh-i Şathiyât* (nşr. H. Corbin), Tahran 1360 hş./1981, s. 398, 399, 432, 711; a.mlf., *Meşrebü’l-ervâh* (nşr. Nazif M. Hoca), İstanbul 1974, s. 186; İbnü’l-Arabî, *Fuşûş* (Affî), s. 138; Ma’sum Ali Şah, *Ta- râ’ik*, I, 171; Ebü’l-Alâ el-Affî, *Ta’likâtü’l-Fuşû- şî’l-hikem* (İbnü’l-Arabî, *Fuşûş* [Affî] içinde), s. 26, 36, 180, 370; a.mlf., *et-Taşavvuf şevre- tün rûhiyye fi’l-İslâm*, Kahire 1969, s. 130-139; Abdülkâdir Mahmûd, *el-Felsefetü’l-ş-şüfiyye fi’l-*

İslâm, Kahire 1967, s. 358-363; R. A. Nicholson, *Fi’l-Taşavvufi’l-İslâmî* (trc. Abdurrahman Bede- vî), Kahire 1969, s. 130-139; Cevâd Nûrbahş, *Fer- heng-i Nûrbahş*, London 1363 hş., IV, 111, 116-117.

SÜLEYMAN ULUDAĞ

NÂŞÎ el-ASGAR

(النَّاشِي الْأَصْغَرُ)

Ebü’l-Hasen (Ebü’l-Hüseyn) Ali b. Abdillâh b. Vasîf el-Hallâ’ el-Bağdâdî (ö. 366/976)

İmâmiyye mezhebine mensup şair.

271 (884) yılında Bağdat’ta doğdu. Kü- çükken kendisi (veya babası) bakır eşya ima- li ve süslemesiyle meşgul olduğundan “Hal- lâ” (süslemeci) lakabıyla tanındı. Ayrıca Nâ- şî el-Ekber’den ayırt edilmesi için Nâşî el- Asgar (es-Sagîr) diye de anılır. Kendi ifade- sine göre dedesi köle, babası irtiyatçıydı. Başta Şîa’nın ileri gelen kelâmcılarından İsmâil b. Ali en-Nevbahtî olmak üzere devri- nin âlimlerinden kelâm, fıkıh, hadis ve ede- biyat dersleri aldı. Müberred, Sa’leb, İb- nü’l-Mu’tez gibi dilci, edip ve şairlerden ri- vayette bulundu (Safedî, XXI, 203). Ondan rivayet edenler arasında şair ve edip Ebû Abdullah Hüseyin b. Muhammed el-Hâfî, mantıkçı ve mütercim İbn Zür’a, dilci İbn Fâris, dilci Ebü’l-Kâsım İbn Berhân Abdül- vâhid b. Ali el-UKberî ve Abdüsselâm b. Hasan el-Basrî gibi âlimler yer alır. Henüz tanımadığı ünlü şair İbnü’l-Rûmî’yi kirli el- biseler içinde babasının dükkânında gör- düğü ve ölümünden sonra onun İbnü’l- Rûmî olduğunu öğrendiğinde kendisinden istifade etmediği için üzüldüğü belirtilir (Yâkût, XIII, 281).

Basra’yı yöneten Beridî ailesine bağla- nan Nâşî vezir Ebû Abdullah Ahmed el-Be- ridî’ye methiyeler yazdı. Bu arada Küfe’ye gitti ve cuma camiinde şiirlerini okuyup yazdırdı. Kendisini dinleyenler arasında he- nüz çocuk yaşta bulunan Mütenebbî onun bazı beyitlerini kaydetti (a.g.e., XIII, 290-291). Ardından Bağdat emîrî’l-ümerâsı İbn Râik’in yardımıyla Halife Râzî- Billâh’a bağlandı ve her ikisi için övgüler kaleme aldı. Nâşî, Muktedir- Billâh’ın veziri Ebü’l- Feth İbn Hinzâbe’nin nedimi olduktan bir süre sonra Halep’e giderek Hamdânî Hü- kümdarı Seyfûddevlî’nin teveccühünü ka- zandı. Fars ve Hûzistan hâkimi Büveyhî Hü- kümdarı Adudüddevlî ve Rûknüddevlî’nin veziri Errecân Valisi Ebü’l-Fazl İbnü’l- Amîd ile tanışan şair bir ara Mısır’a geçip İhşidî Hükümdarı Kâfûr’un meclisinde bu- lundu ve bu şahsiyetlerin hepsi için met-

hiyeler yazdı. Bağdat’ta vefat eden Nâşî Kâzîmiyye’de defnedildi. 443 (1051) yılı- na meydana gelen bir olayda mezarının soyulduğu ve türbesinin yakıldığı rivayet edilir (Âgâ Büzürg-i Tahrânî, II, 331). Fıkıh- ta Zâhiriyye mezhebine göre amel eden Nâşî, İmâmiyye’nin ileri gelen taraftarların- dan biriydi. Zamanının Rummânî gibi âlim- leriyle yaptığı kelâm tartışmalarına nükte ve esprileriyle canlılık kattığı nakledilir. Da- ha çok medih türünde olmak üzere çeşitli konularda şiirleri bulunan Nâşî’nin Hz. Ali ve Ehl-i beyt’i öven çok sayıda şiir yazdığı da ifade edilir.

Kaynaklarda birçok eser yazdığı zikredi- len Nâşî’nin (İbn Hallikân, III, 370) telifleri zamanımıza ulaşmadığı gibi isimleri de bilinmemektedir. Nâşî şiirlerini bir divan haline getirmiş ve Küfe’ye gittiğinde şiir- lerini okuyup yazdırmışsa da divanı günü- müze kadar gelmemiştir. Şiirlerinden bazı parçalar edebiyat, tarih ve biyografi kitap- larında yer almaktadır. Muhammed es-Se- mâvî’nin bir araya getirdiği 300 beyit ka- dar şiiri Nef’te Âyetullah el-Hakîm Kü- tûphanesi’nde muhafaza edilmektedir. Ay- rıca *Kitâbü’l-İmâme* (*Kitâb fi’l-imâme*) adlı bir eseri bazı kaynaklarda zikredilir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü’n-Nedîm, *el-Fihrist* (Teceddüd), s. 226; Se- âlibî, *Yetimetü’l-d-dehr*, I, 248-249; Ahmed b. Ali en-Necâşî, *er-Ricâl*, Bombay 1317, s. 208; Yâ- kût, *Mu’cemü’l-üdeba*, XIII, 280-299; İbn Halli- kân, *Vefeyât*, III, 369-371; Zehebî, *A’lâmü’n-nü- belâ*, XVI, 222; Safedî, *el-Vâfi*, XXI, 202-205; İbn Hacer, *Lisânü’l-Mizân*, IV, 238-240; Alâeddin et- Tûsî, *el-Fihrist* (nşr. Muhammed Sâdik v.dğr.), Ne- cef 1356/1937, s. 89; Hânsârî, *Ravzâtü’l-cennât* (nşr. Esedullah İsmâiliyyân), Kum 1392, V, 227-229; Abdullah b. Muhammed Hasan el-Mâmekâ- nî, *Tenkihü’l-makâl fi ‘ilmi’r-ricâl*, Nef 1350, II, 313-314; Sezgin, *GAS*, II, 591; Âgâ Büzürg-i Tahrânî, *ez-Zerî’a ilâ teşâfifi’l-Ş-Şî’a*, Tahran 1391/1972, II, 331; IX, 745, 1152; Ömer Ferruh, *Târî- hu’l-edeb*, II, 513-515; A’yanü’l-Ş-Şî’a, VIII, 282-286.

SÜLEYMAN TULÜCÜ

NÂŞÎ el-EKBER

(النَّاشِي الْأَكْبَرُ)

Ebü’l-Abbâs Abdullâh b. Muhammed b. Abdillâh el-Enbârî (ö. 293/906)

Mu’tezile mezhebine mensup şair, nahiv ve kelâm âlimi.

215-230 (830-845) yılları arasında En- bâr’da doğdu ve burada yetişti. “Nâşî” (genç) lakabı kendisine genç yaşta katıldığı bir kelâm tartışmasında üstün başarı göstermesi sebebiyle verilmiş (İbnü’n-Ne-